

Hospice De Duinsche Hoeve

UMC St Radboud

surplus

Palliatieve zorg...

...OM DE KWALITEIT VAN LEVEN TE VERBETEREN.

M.VERKUYLEN

SPECIALIST OUDERENGENEESKUNDE/DOCENT

Palliatieve zorg

- Wat is palliatieve zorg?
- Waar vindt palliatieve zorg plaats?
- Wanneer? Advance care planning
- Zorgbehoeften in de laatste levensfase
- Beslissingen rond het levenseinde
- De dokter
- De patiënt
- Tot slot....

Wat is palliatieve zorg?

Waar denkt u aan bij palliatieve zorg?

Wat is palliatieve zorg?

WHO definitie 2002:

Palliatieve zorg is een benadering die de kwaliteit van het leven verbetert van patiënten en hun naasten die te maken hebben met een levensbedreigende aandoening, door het voorkomen en verlichten van lijden, d.m.v. vroegtijdige signalering en zorgvuldige beoordeling en behandeling van pijn en andere problemen van lichamelijke, psychosociale en spirituele aard.

Wat is palliatieve zorg?

- Doel= zo hoog mogelijke kwaliteit van leven
- De dood= normaal, natuurlijk proces, dat niet vertraagd of versneld wordt
- Ondersteuning voor patiënt en naasten om zo actief mogelijk te leven
- Teamwerk
- De zorg strekt zich uit tot na het overlijden

Waar vindt palliatieve zorg plaats?

- Thuis
- Verzorgingshuis
- Verpleeghuis
- Hospice: low-care/high-care/bijna-thuis-huis
- GGZ
- Instelling voor verstandelijk gehandicapten
- Ziekenhuis

Wanneer? Advance Care Planning

TZT

Toekomstig Zorg Traject

(Huub Belderbos, longarts Breda)

Proces waarbij de patiënt, geholpen door de zorgverlener, plannen maakt voor toekomstige (medische) zorg voor het moment dat zij/hij daar minder goed toe in staat is

Waarom ACP?

Advance Care Planning

- Verbetering kwaliteit van leven
- Crisissituatie
- Wilsonbekwaamheid
- Voorbereiding op naderend afscheid
- Verbetering samenwerking hulpverleners
- Kosten

Advance Care Planning

Van curatieve naar palliatieve fase

Veelal ouderen en chronisch zieken met:

- Kanker
- CVA/neurologische aandoeningen
- Dementie
- Hartfalen
- Longlijden/COPD
- Kwetsbare ouderen/multipale aandoeningen

Literatuur

- * 332 patienten met een gevorderd carcinoom
- * 37.0%: “end-of-life discussions “
- * Geen toename depressie of ongerustheid
- * Minder vaak beademen (1.6% vs 11.0%)
- * Minder vaak reanimatie (0.8% vs 6.7%)
- * Minder vaak IC-opname (4.1% vs 12.4%)
- * Eerder opname hospice (65.6% vs 44.5%)
- * Meer agressieve medische zorg: slechtere “quality of life” + hoger risico op depressie bij nabestaanden
- * Beter “quality of life”: betere “quality of life” bij nabestaanden

Wright, A.A., Zhang, B., Ray, A. et al. (2008). Associations between end-of-life discussions, patient mental health, medical care near death, and caregiver bereavement adjustment. *JAMA*, 300(14): 1665-73

Literatuur

- ❖ 309 pt. interne, cardiologie, longziekten > 80 jaar
- ❖ 6 maanden of tot overlijden vervolgd
- ❖ Gerandomiseerd : “gewone”zorg/ “gewone”zorg+ ACP
- ❖ ACP: nadenken over doelen, waarden, gedachten toekomstige med. behandelingen; aanwijzen vertegenwoordiger; vastleggen wensen
- ❖ 125 van de 309 pt. ACP: 108 wensen of vertegenwoordiger of beide
- ❖ ACPgroep: familie minder stress, angst en depressie
- ❖ Tevredenheid pt. en familie was hoger in de ACPgroep
- ❖ **Conclusie: ACP verbetert zorg rondom het levenseinde en tevredenheid van pat. en familie en vermindert stress, angst en depressie bij de nabestaanden**

Detering K., Hancock A., Reade M. et al. (2010) The impact of advance care planning on end of life care in elderly patients: randomised controlled trial BMJ 2010;340:345

Uit onze praktijk

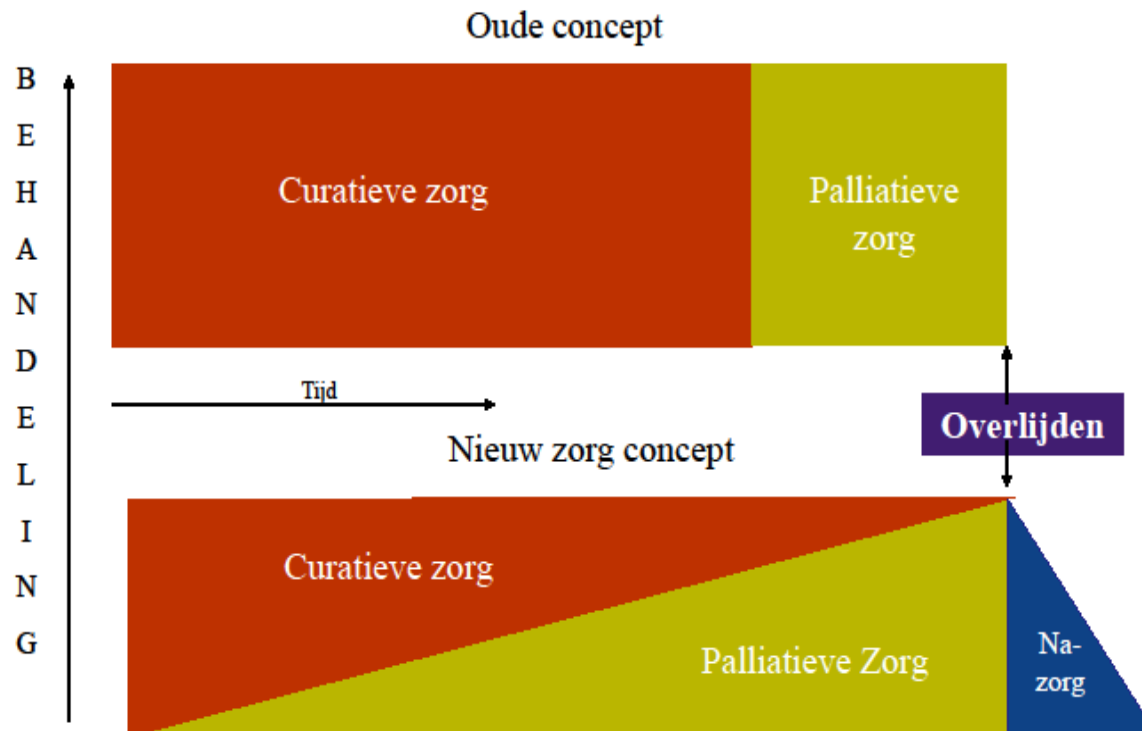

- ❖ *EMGO*: 54% vd overledenen HA op de hoogte van voorkeursplaats van overlijden/ vermoeden dat veel pat. die in ZH overlijden dat niet willen. Bij groep die in ZH overlijdt, is HA relatief het vaakst niet op de hoogte van wensen pat.
- ❖ *REPAL 2009 (IKO/IKL)*: registratie pall.zorg in hospices: 1489 aanmeldingen waarvan 57,4 % spoedaanmeldingen=gewenste opname binnen 48 uur na aanmelding
- ❖ *Netwerkwzorg op maat regio Breda 2009*: In veel gevallen is het voor HA onduidelijk op welke wijze de specialist markeert, communiceert en de patiënt en naasten informeert. Onduidelijke condities van het markeringsmoment vormen een knelpunt in de gewenste flexibele en proactieve zorg.

Markering

Van traditioneel naar nieuw zorgmodel: Cure naar Care

Lynn and Adamson, 2003

Markering

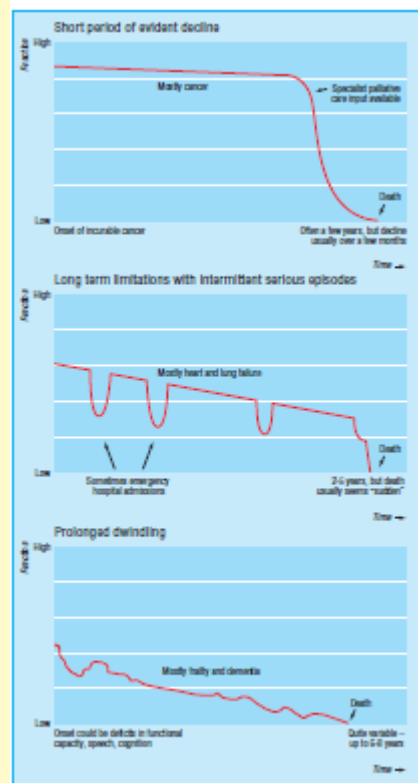

Fig 1 Typical illness trajectories for people with progressive chronic illness. Adapted from Lynn and Adelman, 2003. With permission from RAND Corporation, Santa Monica, California, USA

Advance Care Planning

- Initiatief ofwel patiënt ofwel zorgverlener
- Niet noodzakelijk in de context van progressie ziekte, maar bij key-points:
 - bv. overlijden familielid/vriend
 - bij nieuw gestelde diagnose
 - verandering in behandelopties
 - beoordeling zorgbehoefte
 - multipelen ziekenhuisopnamen

Advance Care Planning

- ACP is vrijwillig
- Niet onder druk vanuit bv. familie of organisatie
- De zorgverlener dient goede communicatieve vaardigheden te bezitten!!!
- De zorgverlener dient goed op de hoogte te zijn van de medische situatie, behandelopties en sociale situatie
- Tijdstip en setting garanderen voldoende privacy
- Afspraken kunnen worden aangepast

Zorgbehoeften (1)

Somatisch

- Vermoeidheid
- Misselijkheid/braken
- Obstipatie
- Verminderde eetlust
- Pijnklachten
- Benauwdheid
- Urineretentie
- Decubitus
- Jeuk.....etc.

Zorgbehoeften (2)

ADL

- Wassen/douchen/kleden
- Eten/drinken
- Mobiliteit

Maatschappelijk

- Familie/naasten/mantelzorg
- Dagbesteding
- Huisvesting

Zorgbehoeften (3)

Psychisch

- Depressie
- Delier
- Zingevingsvragen
- Wilsbekwaamheid

Communicatie

- Visus
- Gehoor
- Spraak

Beslissingen rond het levenseinde

- Palliatief beleid
- Symptomatisch beleid
- Verlichting van pijn en andere symptomen
- Afzien/staken van behandeling, bv. antibiotica
- (niet) Reanimatie
- Kunstmatige toediening van vocht-voeding:
staken/niet starten
- Wel/ niet insturen naar ZH
- Palliatieve sedatie
- Euthanasie/Hulp bij zelfdoding

Wilsverklaringen

- Levenswensverklaring
- Zorgverklaring
- Behandelverbod
- Euthanasieverzoek

De dokter

- “Verlegenheid” met het sterven en de dood
- Taalgebruik/communicatie
- Tijd!!!!!!
- Denken in scenario's
- Kansen in opleiding ouderenzorg
- Nauwelijks artsen voor de ouderenzorg

De patiënt staat centraal!

De patiënt kan kiezen welke behandeling en zorg hij wil, en waar hij wil sterven!

De patiënt

STEM

Sterven op je eigen manier

www.stichtingstem.info

www.doodgewoonbespreekbaar.nl

STEM

- 1 op de 5 praat wel eens over doodgaan
- 50%: niemand in omgeving weet wensen laatste levensfase
- 1/3: belangrijk wensen v. overlijden vastleggen
- 80%: zoekt niet naar informatie over de mogelijkheden in de laatste levensfase
- 1/3: belangrijk van te voren nadenken over wensen in laatste levensfase
- 80% v.d. Nederlanders weet nog niet wat ze wil!

STEM

- Ruim 50% v.d. Nederlanders die afgelopen jaar een naaste hebben verloren, was helemaal niet op de hoogte van de wensen van de overledene
- Slechts 15% (1 op de 8) wist precies wat de wensen van zijn/haar dierbare waren in de laatste levensfase

5 “sterfstijlen”

- Pro-actieve (18%): kritische houding
- Onbevangene (22%): de dood is geen onderwerp
- Sociale (33%): weinig praten over de dood, de verwachting dat zaken voor hen geregeld worden
- Vertrouwende (12%): dood is een deel van het leven/
passend binnen religie/spirituele stroming
- Rationele (15%): de laatste levensfase is een groot taboe

De patiënt centraal?

- Behandeling niet als keuze uit “etalage”:
euthanasie vs. palliatieve sedatie
reanimatie
- Beelden over sterven
- Kwaliteit palliatieve zorg is niet overal gelijk!
- CIZ / Financiering
- Professionals weten elkaar niet altijd te vinden

Tot slot...

Palliatieve zorg om de kwaliteit van leven te verbeteren...

- Informatie
- Wensen en behoeften
- Communicatie
- Samenwerking
- Regie bij professional deskundig op gebied van palliatieve zorg

Maatwerk is vakwerk!!!

Tot slot...

- www.doodgewoonbespreekbaar.nl
- www.palliatievezorg.nl
- www.netwerkpalliatievezorg.nl
- www.alsjenietmeerbeterwordt.nl

Vragen?

